
EBA/WRG/2013/01

2013. december 12.

Felhasználói figyelmeztetés a virtuális fizetőeszközökkel kapcsolatban

Az Európai Bankhatóság (EBH) az alábbi figyelmeztetést adja ki, hogy felhívja a figyelmet az olyan virtuális fizetőeszközök, mint a Bitcoin vásárlásának, birtoklásának és kereskedelmének fogyasztóvédelmi veszélyeire. A virtuális fizetőeszközök továbbra is a lapok címlapján szerepelnek és egyre nagyobb népszerűsége tesznek szert.

Fontos azonban tisztában lenni a virtuális fizetőeszközökkel kapcsolatos veszélyekkel, ideértve a pénz elvesztésének lehetőségét is. Nincs ugyanis olyan szabályozás, ami a felhasználóknak a veszteségekkel szemben védelmet biztosítana arra az esetre, ha a virtuális fizetőeszközzel kereskedő vagy azt kezelő portál tönkrement vagy beszüntetné működését.

Miközben az Európai Bankhatóság jelenleg is vizsgálja a virtuális fizetőeszközöket érintő problémák összességét annak megállapítása érdekében, hogy a virtuális fizetőeszközöket lehet-e és kell-e szabályozni és felügyelni, a felhasználóknak tanácsos megismerni a hozzájuk kapcsolódó fogyasztóvédelmi kockázatokat.

Mit nevezünk virtuális fizetőeszköznek?

A virtuális fizetőeszköz egy fizetési eszközként használható, de szabályozás alá nem eső digitális pénzegység, amelyet nem központi bank bocsát ki, így annak értékállóságát sem garantálja. A virtuális fizetőeszközöknek számos formája létezik, amelyeket eredetileg online számítógépes játékok és közösségi hálózatok pénznemként használtak, ám idővel offline környezetben, azaz a valós életben is elfogadottá váltak. Ma már egyre gyakrabban használható virtuális pénz kiskereskedők, éttermek és szórakoztatóközpontok termékeinek és szolgáltatásainak megvásárlására. Ezek a tranzakciók gyakran semmilyen díjjal vagy költséggel nem járnak, és pénzügyi közreműködés nélkül zajlanak.

A közelmúltban a Bitcoin nevű virtuális fizetőeszközzel a decentralizált, peer-to-peer virtuális, vagy más néven kriptó-valuták új generációja tűnt fel a színen. A pénznem közelmúltbeli növekedését követően számos más virtuális fizetőeszköz lépett a Bitcoin nyomdokaiba, mint például a Litecoins.

Hogyan működik?

A Bitcoinot alapul véve, a virtuális fizetőeszközök számos kereskedési platformon vásárolhatók meg hagyományos fizetőeszközért. A pénz ezután egy személyre szóló Bitcoin-számlára, más néven „digitális pénztárcába” kerül. A pénztárca használatával a felhasználók Bitcoinot küldhetnek bárkinek, aki elfogadja azt, vagy visszaválthatják hagyományos fizetőeszközre (például euróra, fontra vagy dollárra).

Az új Bitcoinokat egy nagy számítási kapacitást igénylő nyílt forráskodú szoftver, más néven „Bitcoin-bányász” hozza létre online. A szoftver segítségével a felhasználók komplex algoritmusok megoldásával kis összegű fizetőeszközt „bányászhatnak”. A pénzkészlet bővülése azonban ütemezett, így adott idő alatt csak kis mennyiség kerül kibocsátásra.

Milyen kockázatokkal kell számolnunk?

Az Európai Bankhatóság számos tulajdonságot és kockázatot megnevezett, amikkel érdemes tisztában lenni virtuális fizetőeszközök vásárlása, birtoklása és kereskedelme esetén.

A pénz elveszhet a kereskedési platformon

Ha valaki virtuális fizetőeszközhöz szeretne jutni, megvásárolhatja azt más, Bitcoinnal rendelkező személytől közvetlenül vagy megveheti kereskedési platformon keresztül is. Ezekre a platformokra azonban jellemzően semmilyen szabályozás nem vonatkozik. Számos esetben a platformok felhagytak a működéssel vagy tönkrementek, egyes esetekben harmadik fél általi hackertámadás következtében. Az Európai Bankhatóságnak tudomása van olyan felhasználókról, akik jelentős összegeket veszítettek el ilyen platformokon.

Fontos tudni, hogy a virtuális fizetőeszközök a közösségi jog szerint nem minősülnek betétnek. Ha egy kereskedési platform pénzt veszít vagy csődbe megy, az ott tárolt pénzeszegek elvesztéséből eredő veszteségek fedezésére még a nemzeti hatóság által jegyzett kereskedési platform esetében sincs külön jogi védelem, például betétbiztosítási rendszer.

A pénzt ellophatják a digitális pénztárcából

A megvásárolt virtuális fizetőeszköz egy „digitális pénztárcába” kerül, ami tárolható számítógépen, laptopon vagy okostelefonon. A digitális pénztárcák egy nyilvános kulcs és egy titkos kulcs vagy jelszó használatával érhetőek el. A digitális pénztárcák azonban nem áthatolhatatlanok a hackerek számára. Ezért a pénz ellopható belőlük, akár csak egy hagyományos pénztárcából. Jelentettek olyan eseteket, ahol a felhasználók 1 millió USA-dollárt meghaladó összeget veszítettek el, amelynek visszaszerzésére igencsak csekély az esély.

Ezenkívül ha elveszik a pénztárcához tartozó titkos kulcs vagy jelszó, a benne lévő digitális fizetőeszköz is örökre elveszhet. Nincsen ugyanis a jelszavak tárolását vagy azok pótlását végző központi ügynökség.

Virtuális pénzeszközzel történő fizetés esetén nincs védelem

Ha termékek vagy szolgáltatások kifizetésre használják a virtuális fizetőeszközt, az uniós jogszabályok értelmében a felhasználókat nem védi pénz-visszatérítési jog, ami például hagyományos bank- vagy egyéb fizetési számláról indított átutalás esetén biztosított. A digitális pénztárca jogosulatlan vagy téves terhelése éppen ezért általában nem visszafordítható. Az sem garantált, hogy a kiskereskedők folyamatosan elfogadják a virtuális fizetőeszközöket, ez pusztán saját mérlegelésüktől és/vagy szerződéses megállapodásuktól függ, ami előzetes értesítés nélkül, bármikor megváltozhat.

A virtuális fizetőeszköz értéke gyorsan változhat, akár nullára is eshet

A Bitcoin és más virtuális fizetőeszközök ára gyorsan emelkedett. Ez egyes felhasználókat arra ösztönözte, hogy pénzüket ezekbe fektessék. Ugyanakkor fontos tudni, hogy a virtuális fizetőeszközök értéke igen változékony és könnyedén eshet, de emelkedhet is. Ha egy bizonyos virtuális fizetőeszköz népszerűsége csökken, például azért, mert egy másik virtuális fizetőeszköz népszerűsége megnövekszik, igen valószínű, hogy előbbi hirtelen és véglegesen veszít értékéből.

A fizetőeszköz árfolyamának volatilitása érzékenyen érinti azokat a felhasználókat, akik vásárlás céljára fektetnek virtuális fizetőeszközökbe: a hagyományos bank- vagy fizetési számlán elhelyezett pénzzel ellentétben a virtuális pénzkészlet esetén nem lehetünk biztosak annak értékállóságában.

A virtuális fizetőeszköz bűncselekmények elkövetésére, köztük pénzmosásra is használható

A virtuális fizetőeszközökkel végzett tranzakciók nyilvánosak, de a tranzakciók tulajdonosai és címzettjei nem. A tranzakciók jórészt lenyomozhatatlanok, és a virtuális fizetőeszköz-felhasználóknak nagyfokú anonimitást biztosítanak. Éppen ezért lehetséges, hogy a virtuális fizetőeszköz-hálózatot bűncselekményekhez, köztük pénzmosáshoz köthető tranzakciók lebonyolítására használják. Ez a tevékenység kihathat valamennyi felhasználóra, hiszen a bűnüldöző szervek kereskedési platformok bezárása mellett dönthetnek, ezzel meggátolva, hogy a felhasználók hozzáférjenek vagy használják virtuális pénzüsségeiket.

A virtuális fizetőeszközök adózási kötelezettségekkel járhatnak

Fontos tisztában lenni azzal, hogy a virtuális fizetőeszközök birtoklásának lehetnek adózási vonzatai is, például áfa- vagy nyereségadó-fizetési kötelezettség. Virtuális fizetőeszköz használatakor érdemes meggyőződni arról, hogy egy adott országban hatályban van-e ilyen adózási kötelezettség.

Mit tehetünk saját védelmünk érdekében?

Azt javasoljuk, hogy virtuális fizetőeszközöket – mint például Bitcoin – csak az vásároljon, aki ismeri és tisztában van azok pontos sajátosságaival. Mindenképpen ajánlatos elkerülni olyan valós pénzüsszegek bevonását, amelyek elvesztését nem engedhetjük meg magunknak.

A digitális pénztárcát érdemes ugyanolyan körültekintéssel kezelni, mint a hagyományos tárcát vagy táskát. Nem szabad benne hosszabb ideig nagyobb összegeket tárolni, és biztonságos helyen kell tartani. Ugyanakkor fontos megismerni azoknak a kereskedési platformoknak a tulajdonosi hátterét, üzleti modelljét, átláthatóságát és közmegítélését, amelyeket használni szándékozunk.